

РИЗИК-ОРІЄНТОВНИЙ ПІДХІД СУЧАСНОГО ПРОМИСЛОВОГО ПІДПРИЄМСТВА

Володченкова Н.В., к.т.н., доцент (каф. БЖД НУХТ)

Будь-яке сучасне підприємство України орієнтується на великі ринки збуту. В останні роки, в зв'язку із нестабільною політичною ситуацією в країні, скоротилися обсяги постачання продукції до традиційних ринків (зокрема російського). Більшість вітчизняних підприємств переорієнтувалися на ринки Європи, Канади та інших країн. При укладанні контрактів з міжнародними ринками основною умовою є використання підприємством стандартів, що запроваджені Міжнародною Організацією із Стандартизації (ISO), а також британських стандартів серії OHSAS 18000, що можуть застосовуватися в організаціях усіх типів, незалежно від їх приналежності, обсягів виробництва та форм власності. Стандарт BS OHSAS 18001:2007 «Система управління охороною праці. Вимоги».

У Європейському Союзі ризик-орієнтований підхід закріплено ст. 2, 3 Європейської соціальної хартії (переглянутої), а також так званою «рамковою» Директивою № 89/391/ЄЕС Ради щодо встановлення заходів із заохочення поліпшення охорони здоров'я та безпеки праці працівників. На вітчизняних промислових підприємствах досить часто оцінка ризику розглядається окремо від інших складових СУОП (системи управління охороною праці), що ускладнює зв'язок оцінки ризиків із іншими елементами системи.

На сьогоднішній день великим попитом користуються фахівці і спеціалісти з питань охорони праці, що мають компетентності з ризик-орієнтовним підходом мислення. Для більшості підприємств такі менеджери є ключовими у впровадженні сучасних безпечних методів безпеки праці системи менеджменту промислового підприємства.

Ризик-менеджмент – це управління підприємством в цілому з урахуванням впливу ризиків на основі процесу їх ідентифікації, оцінки та аналізу, а також вибору і використання методів нейтралізації їх наслідків з метою досягнення оптимального співвідношення між рівнем ризику та стратегічними можливостями підприємства. Менеджмент з ризик-орієнтовне мислення передбачає розробку та реалізацію заходів та методів управління чисельними небезпеками і можливостями (позитивними і негативними). Тобто виробництво продукції, яка підпадає під дію технічних регламентів без аналізу і оцінки ризиків неправомірне.

Ефективний процес управління ризиком не може бути сукупністю фрагментарних дій, оскільки він повинен бути сформованим у комплекс дій, який є частиною загального управління бізнесом. Особливостями системного управління ризиками безпеки праці є:

- безперервний процес, який охоплює всю організацію;
- здійснюється співробітниками всіх рівнів організації;
- використовується при розробці та формуванні стратегії;

- використовується всією організацією, на кожному її рівні і кожним підрозділом та включає аналіз портфелю ризиків на рівні організації;
- спрямовано на визначення подій, які можуть впливати на підприємство та управляти ризиками таким чином, щоб вони не перевищували ризик-апетити;
- надає керівництву обґрунтовані гарантії досягнення цілей.

Відділ з управління ризиками повинен займатися вирішенням практичних питань, пов'язаних з виявленням ризику, веденням статистичної та реєстраційної обробки інцидентів, розробкою та реалізацією заходів з підвищення безпеки підприємства, здійсненням страхової діяльності, укладанням угод зі страхування та перестрахування.

При відсутності або нестачі статистичних даних про ризики на промисловому підприємстві, зокрема, на робочому місці, при вирішенні завдання управління ризиками безпеки праці ризик-менеджеру слід:

I. На стадії планування:

1. Виявити (ідентифікувати) небезпеки.
2. Визначити можливі прояви небезпеки і вибрати показник шкоди.
3. Визначити можливі наслідки прояви небезпеки - виникнення шкоди здоров'ю і життю працівника.
4. Визначити ймовірність (частоту) настання шкоди.
5. Кількісно або якісно оцінити (розрахувати) ризик.

II. На стадії впровадження:

1. Мати навички і вміння, відповідності вимогам функціональних обов'язків і повноважень, ресурсів та ролей.
2. Проводити навчання, визначати компетентності, усвідомленість вивченого.
3. Інформувати про порядок зв'язку, участі та інформування.
4. Мати навички і вміння з управління документацією, операціями, визначення відповідності.
5. Розроблення заходів упередження аварійних ситуацій та реагування на них у разі виникнення.

III. На стадії перевірки:

1. Наявність внутрішнього аудиту.
2. Управління записами.
3. Визначенням результативності і моніторингу.
4. Оцінювання відповідності законодавству.
5. Розслідування інцидентів, невідповідностей, корегувальні та попереджуючі дії.

IV. На стадії коректування:

1. Аналіз зі сторони керівництва.
Джерелами інформації для виявлення небезпек є:
 - нормативно-правові та технічні акти, довідкова та науково-технічна література, локальні нормативні акти та інше;
 - результати державного санітарно-епідеміологічного нагляду;

- результати виробничого контролю за дотриманням санітарних правил і виконанням санітарно-протиепідемічних (профілактичних) заходів;
- результати атестації робочих місць;
- результати санітарно-епідеміологічної оцінки;
- результати спостереження за технологічним процесом, виробничим середовищем, робочим місцем, роботою підрядних організацій, зовнішніми факторами (дорогами, організацією харчування, кліматичними умовами і т. д.);
- результати аналізу анкет, бланків, опитувальних листів і т. д.;
- результати аудиту (опитування) колег та співробітників;
- досвід практичної діяльності.

Для проведення оцінювання ризику існують багато різноманітних груп методів:

1. Креативні (мозковий штурм; метод Делфи; структуроване або напівструктуроване інтерв'ю).
2. Аналізу сценаріїв (аналіз причин і наслідків; аналіз дерева відмов; аналіз дерева події; аналіз сценаріїв; дерево рішень; аналіз рівня захисту; аналіз ризику для навколишнього середовища та інші.).
3. Аналізу індикаторів (чек-листи; CIRS; CBRM).
4. Функціонального аналізу (FMEA; аналіз небезпек; HAZOR; HACCP; аналіз людської надійності).
5. Статистичні методи аналізу (FN крив; аналіз Маркова; метод Монте-Карло; статистика Бейса і мережі Бейса).

Висновок. Впровадження в діяльність промислового підприємства міжнародної системи ризикорієнтовного менеджменту працезахоронної діяльності дозволяє ідентифікувати небезпеки та проводити оцінювання професійних ризиків. Запропонована методика упередження небезпек або небезпечних ситуацій дозволяє забезпечувати стабільність розвитку, підвищувати рівень безпеки, за рахунок здійснення всіх видів діяльності в контрольованих умовах.

Література

1. Системи управління гігієною та безпекою праці. Основні принципи виконання вимог OHSAS 18001:2007 (OHSAS 18002:2008, IDT) : ДСТУ OHSAS 18002:2015. – [Чинний від 2016-04-01]. – К. : ДП «УкрНДНЦ», 2015. – (Державний Стандарт України).
2. Risk management – Principles and guidelines : ISO 31000:2009. – [2013-12-18]. – 24 р.
3. Цюпа В. Ризик-орієнтоване мислення: основи, навчання та впровадження. // К.: Охорона праці, 2017. – № 8- 10.
4. Богданова О. В. Комбінований метод оцінки ризику травматизму для промислового підприємства / О. В. Богданова // Проблеми охорони праці в Україні : зб. наук. праць. – К. : ДУ «ННДПБОП», 2016. – Вип. 31. – С. 52–63.